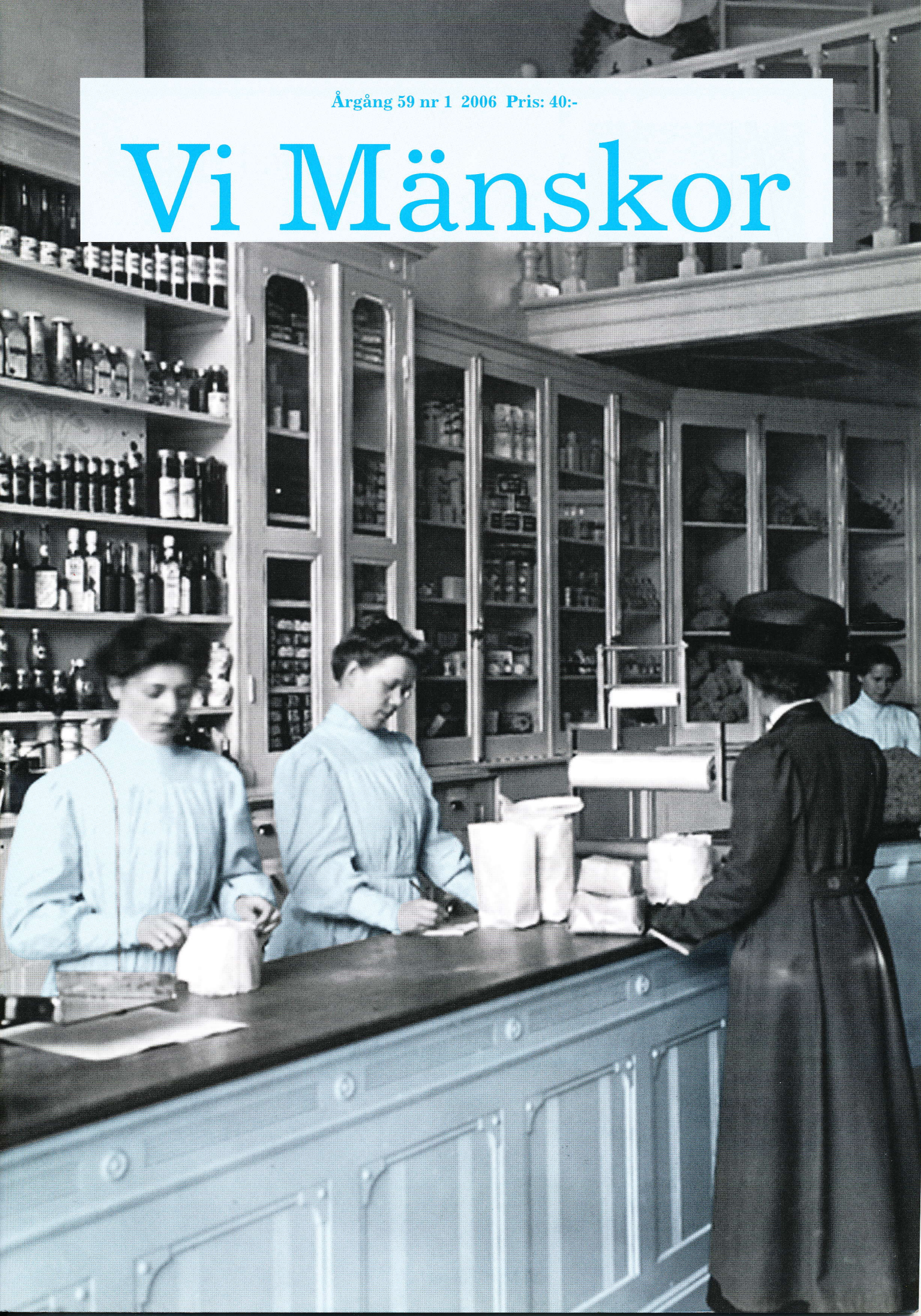

Årgång 59 nr 1 2006 Pris: 40:-

Vi Mänskor

Vi Mänskor

Nummer 1 2006

Utges av Svenska Kvinnors Vänsterförbund

Redaktionsadress:

Vi Mänskor
Linnégatan 21 B
413 04 Göteborg
Tel/Fax 031-14 40 28
e-post: vimanskor@telia.com

Ansvarig utgivare:

Evy Hagman

Redaktör:

Marie-Louise Carlberg

Lay-out:

Marie-Louise Carlberg

Redaktion:

Erni Friholt, Agneta Wirén,
Helena Fernández, Birgitta Rang,
Caroline Runesdotter,
Marie-Louise Carlberg

Omslag:

Svenska Hem – en passionerad affär!
Foto: Wilhelm Lamm, KF:s bildarkiv

Skriv till oss!

Vi välkomnar alla bidrag,
men kan tyvärr inte betala
några arvoden.

Nästa nummer: juni 2006

Manusstopp: 15 april 2006

Tryckeri: PR-Offset, Mölndal

Innehåll

3. Ledare

Erni Friholt

4. Arbetare – finns dom?

Marie-Louise Carlberg

8. Plantskoletanter

Maj-Britt Björlund

10. Fru von Fågel

Kerstin Serenander

12. Miljardernas misär

Johan Bergström

14. Ett privilegium att gå i skolan

Erni Friholt

18. Dikter

Elise Kulla

19. Hur går vi vidare?

Iante Holmberg

20. Recensioner

Caroline Runesdotter

22. Notiser

24. SKV – internmaterial

Ledare

Kvinnors frigörelse ser olika ut i olika länder. Självklart.

I Indien kan den bli som en sidoeffekt när familjer söker brudar till sina söner. "Hemgiften" ska bland annat bestå i att bruden har en god utbildning!

Fredsprofessor Johan Galtung förutsåg Sovjetunionens fall med hänvisning till dess utmärkta undervisningssystem. Ett land med så många välutbildade och kunniga människor kommer inte i längden att tolerera ett privilegiesamhälle, menade han.

Om vi översätter detta till de indiska, mer och mer välutbildade kvinnorna...

Kanske en revolution förbereds i det tysta? Medan överdimensionerade reklamskyltar i städerna skriker ut sina varors förträfflighet och därmed vänder sig till den växande medelklassen, är fattigdomens ansikte oftast en ung kvinnas, i Indien liksom i de flesta av länderna i Syd.

Vågar man hoppas att kvinnorna ska kunna använda sin utbildning till att radikalt ändra på det förhållandet?

Vad gör vi?

I den utrikespolitiska debatten i riksdagen nyss, föreslog miljöpartiets Lotta Hedström att man vid kommande debatter någon gång helt och hållet kunde utgå från kvinnornas situation och göra en konsekvensanalys. Det tyckte utrikesministern var en spännande idé som hon skulle "ta med sig". Fem av de sju debatterande var för övrigt kvinnor... Kommer de att tillsammans driva kvinnofrågorna framåt eller viner partipiskan för hårt?

Elin Wägner, denna radikala fritänkarande, skulle kanske inte ens ha funnit sig tillrätta i Fi, befärrar Birger Schlaug i en intressant artikel i Miljömagasinet.

Klart är att Elin Wägner och hela Fogelstadgruppen med sin skola bidrog till en medvetenhet och en radikaliserings av hela kvinnorörelsen.

Stort var ju också att hon tidigt "vävde samman kampen för kvinnors rätt till frihet och jämställdhet med såväl fredsarbete som ekologisk grundsyn". Vi har henne att tacka för enormt mycket.

Indierna ser på partipolitiken som en konserverande kraft för bevarande av politikerprivilegierna. "För att kunna sitta kvar vid makten gäller det att hålla folk i okunnighet, så att de lever i okunnighet om sanningen, till och med sanningen om sina egna liv". Så glasklart uttryckte sig Harold Pinter i sin Nobelföreläsning.

Alltså: Utbildning ja, men inte vilken utbildning som helst. Det bör gälla Sverige likaväl som Indien. Som tur är finns skolor och grupper där som här som arbetar med att göra folk medvetna om "sanningen om sina egna liv". Några av dessa har också ett nära samarbete. Det är där jag ser den än så länge tysta revolutionen växa. För att tala med författaren Arundhati Roy: "En annan värld är inte bara möjlig, hon är på väg... Om jag en vacker dag lyssnar riktigt noga, kan jag höra henne andas".

Erni Friholt

Arbetare – finns dom?

*Fiskare på fartyget Astrid Marie,
Rörö Hamn*

Helena Nygren, 31
Filmare och journalist
Bor: Göteborg
Medlem i Filmepidemin

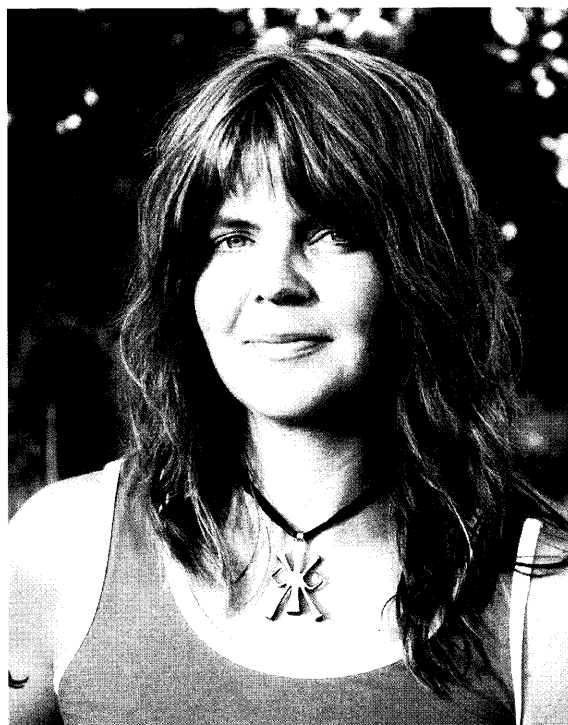

Bild: Tony Meyer

Hur kommer det sig att en relativt ung kvinna i dagens Sverige lägger ner ett hästjobb på att ta reda på om det fortfarande finns svenska arbetare, och hur sådana definieras? Hur värderas deras arbete, har den sociala och kulturella strukturen förändrats, eller är det enbart lönen som inom vissa yrken jämnats ut?

Helena Nygren, filmare och journalist, håller just nu på med ett tidskrävande och svårt researcharbete till sin kommande film som ska handla om arbetet, det tunga, ofta farliga och förr så underbetalda. Och om arbetarna. Varför har in-

ställningen bland arbetarnas söner och döttrar svängt, varför ratas dessa jobb?

Bara det att begreppet arbetarklass är så tabubelagt att tala om, säger ju en hel del. Att inte ens få synas. Vad ger det för signaler?

– Alla arbeten är viktiga, säger Helena Nygren. Alla människor måste få lov att vara det de är, utan att jämföras och värderas på en rangskala mellan mycket fint och mindre fint. Vi är födda till att gilla och vara duktiga på olika saker. Det finns inga livegna eller dagsverkare längre, men den sociala strukturen mellan klasserna finns kvar. Att det finns en överklass verkar vara

OK att påstå, men resten av oss pressas in i ett mycket brett mellanklassbegrepp. Vad är det för fel på skillnader?

– Självklart finns det fortfarande en arbetarklass, men klassificeringens grunder har oftast inte längre sin accent i alltför låga löner eller jämmerliga arbetsvillkor.

– Klassbegreppet lever idag vidare genom den kultur som ligger mycket djupare än så. Det är samhällets generella värderingar angående vad som t ex anses vara okej fritidsaktiviteter, god smak, accepterat språk och rätt politisk ton som verkar vara problemet.

– Jag är övertygad om att människor behöver lite

motstånd för att må bra, att kunna få känna sig stolta över ett personligt ansvar, över att klara av ett tungt jobb, att kunna tillföra samhället något nödvändigt. Det finns många jobb idag som inte är speciellt nödvändiga. Jag har känt mig överflödig när allt rullar på för lätt. Då förloras glädjen och stoltheten och resultatet av det man gör mister sitt värde.

Under förarbetet med filmen har Helena Nygren varit tvungen att skaffa sig, som hon säger, en bred allmänkunskap om de olika yrkena, hur det var förr och hur det ser ut idag. Det har varit svårt att få fram den verkliga bilden, ingen har egentligen kunnat lägga korten på bordet och berätta. Ingen har hela bilden. Det är samtidigt en utmaning.

– Man blir så involverad och intresserad ju mer kunskap man får, men det är så stort och sammanflätat med mycket som händer i världen idag. Centraliseringen till EU och dess lagar och förordningar, den orimliga globaliseringen, där länder med mycket olika förutsättningar plötsligt inbjuds till konkurrens på ofta orättvisa villkor. Stress, rationalisering, påtvingade motsättningar mellan arbetare i olika länder, där konsekvensen blir att de lägst betalda arbetarna får jobben. En värld där kapitalet styr alltmer ohämmat. Där arbetsvillkoren försämrats och löneklyftorna ökar. Och där vi inte vet vems varor och tjänster vi köper.

– Ta fisket, till exempel. Coops torsk, var kommer den ifrån? Ryssar fiskar upp i

Behrings Hav med jättestartyg, rensar bottnarna och förstör för de mindre båtarna. Mellanhand är Danmark, som fraktar torsken vidare till Kina, där den filéas och fryses in, packas och skickas tillbaka till Skandinavien igen. Är det en hållbar samhällsutveckling?

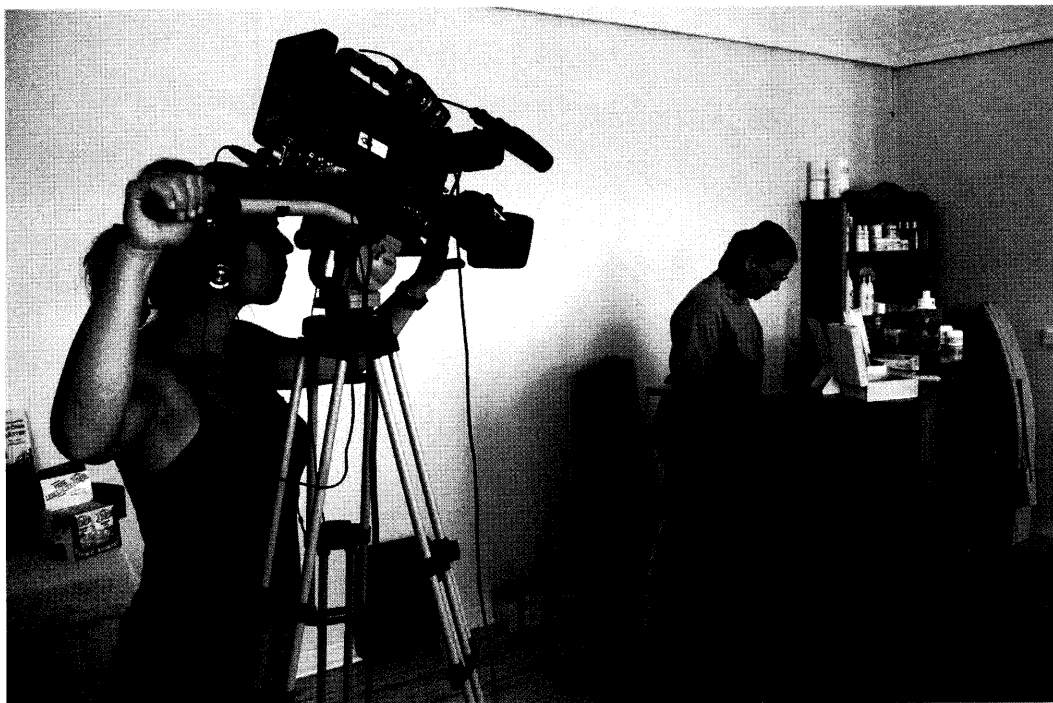
Helena Nygren berättar om hur de svenska fiskarnas arbetssituation drastiskt har försämrats, och säger att vi snart inte har några fiskare kvar. Förr var de mera självständiga och sålde sin fångst på närmaste fiskauktion. Nu, med EU:s direktiv, regler och kvoter har de inte längre så mycket att säga till om. Mycket tid går åt till pappersarbete.

Man tvingas att rationalisera sådant som egentligen inte går att rationalisera: säkerhet, sömn och fritid. Skepparen har inte råd med den bemanning som fanns på båtarna förr. Det är ett tungt och ofta farligt arbete, stressen ökar, man tvingas ibland jobba dygn i sträck utan sömn. Människor dör.

Samtalet glider över på de folkvalda ledarna och deras politiska uppdrag.

– Jag pratade för ett tag sen med en kille som är bokbindare. Han älskar sitt jobb, men kan knappt överleva på det lilla han tjänar. Det måste ju vara möjligt, också för en bokbindare, att kunna leva på sitt arbete.

– Vi kom in på politikerna och deras jobb och löner. De borde se sitt jobb som ett kall, tyckte vi, de borde vara idealister, filosofer, heliga män, vi borde kunna se upp till dem och

Susanne Strömqvist, fotograf under inspelningarna hos Gunnel på Ljungskiles nedläggningsshotade tångbadhus.

vörda dem för det de gör för oss, för att de sliter för allas bästa i samhället. Och deras löner ska inte vara högre än alla andras.

– Filmen är ett redskap för att berätta på flera plan samtidigt. Det gör mediet intressant, rikt och fyllt av facetter. För mig är det viktigt att få uttrycka mig, berätta, visa på. Och jag älskar människor. Jag undrar hur de mår och hur de har det. I allt jag har gjort är det nog egentligen slumpen och intresset för hur människor förvaltar sina liv som fört mig framåt.

– Under tiden jag har jobbat med den här filmen har jag undrat vart det mänskliga har tagit vägen. Var finns vi i det stora hela, i alla små och stora händelser? Var finns våra röster? Hur ska vi hinna och orka vara människor?

– Naturen – ser vi den, vi som inte är bönder eller bor på landet. Det kan låta konstigt att jag undrar, för det är just det min pojkvän och jag brukar bråka om – våra olika sätt att leva. Han har skaffat sig en

gård på landet för att kunna leva det liv han mår bra av, medan jag drivs av att vara delaktig i andra skeenden som är viktiga att berätta om.

Hur har hon hunnit med allt detta, undrar man när hon berättar om sina tidigare jobb. Så ung, 31 år.

Först musiker. Reste runt med ett band, spelade gitarr och skrev musik. Har aldrig varit så lycklig som då, säger hon. Vi slet, fick dåligt betalt, men ändå...

Hon har jobbat som grafisk formgivare och Art Director på Framfab, tjänade mycket pengar, men tyckte jobbet var otillfredsställande, för liten insats, för artificiellt, välståndet förlorade sitt värde.

– Jag köpte en dyr fin dator, men kände ingen glädje. Den betydde ingenting. Då insåg jag att nånting var fel.

Hon utbildade sig till filmproducent, har arbetat som frilansjournalist och fotograf, hon skaffade sig en motorcykel och for runt i världen och skrev hem till olika tidningar.

Hon har arbetat i Norge på ett akutplaceringshem för minderåriga missbrukare. För närvarande, parallellt med arbetet med filmen, föreläser hon bland annat i filmkunskap.

Man måste kombinera för att få det hela att gå ihop, säger Helena Nygren. Även om det är hyran hon tänker på i det här fallet, anser hon att det bästa sättet för att må bra är att använda både hjärna, hjärta och kropp när man arbetar.

*Text: Marie-Louise Carlberg
Bilder: Helena Nygren*

Sya plantskola hade rekord när det gällde omskolning. En kvinna hann omskola 27 000 plantor under en dag.

Plantskoletanter

Skogsvårdsstyrelsens plantskolor kan jämföras med ett enda stort BB. Det är där allt börjar. Plantor som en gång ska bli fin skog i vårt land. Och vad vore väl naturligare än att den delen i stort sett har skötts av kvinnor eller "tanter" som vi ofta kallades. Åtminstone gäller det de praktiska arbetena, närheten till plantan.

Det var sommaren 1968 som jag första gången gick ned på mina knän på Sya plantskola och på den vägen blev det tills plantskolan lades ned 1986.

Jag hade blivit en av de tusentals plantskoletanter som fanns inom organisationen på den tiden. Utan kvinnor stannar Sverige är ett uttryck som jag hört vid flera tillfällen. Själv undrar jag om inte plantskoleverksamheten inom Skogsvårdsstyrelsen stannat av om inte alla dessa tanter funnits. Tanter, som i ur och skur men också under soliga dagar tog upp, rensade och omskolade plantor. Ett tungt arbete som naturligtvis slet på ryggar, knän och inte minst händer. Ett säsongsarbete med låg status, låg lön

och ackordsarbete. Men samtidigt ett arbete att vara stolt över och där man verkligen fick följa moder jords växlingar på nära håll från vår och höst.

Näsan i backen

Den bästa tiden under säsongen var våren och drömjobbet var att plocka småtall, som vi sade. Förutsättningen för att klara jobbet på en barrotsplantskola var att kunna räkna till 50 eller 100, förutom att ha en kropp som klarade arbetsställningen förstås.

Även om det mesta var slit så kan jag bli riktigt lyrisk när jag tänker på de fina dagarna i början av maj. Dagar då solen sken och jorden var ganska mjuk att krypa på. Dagar då man fick följa av sädesärlorna

*Flinka fingrar omskolar plantor.
Mycket skratt och skoj var det under arbetet.*

med sina vippande stjärtar som sökte efter mask i den uppluckrade jorden. Då var det roligt att jobba och samla buntar bakom sig. Ju fler buntar desto mer betalt på ackordstiden.

Mindre roligt var det när hösten kom och de treåriga och stickiga granarna skulle upp. Ibland kändes det som om rötterna hade sitt fäste i Kina. Då var det råslit på ackord.

Dagar när det var både höst-kallt och blött i backen då kunde man liknas vid en lergumma. Snoret från näsan rann och det fanns inte en torr fläck av handen att torka av näsan med.

För att hålla kylan borta – det räckte inte alltid med att jobba hårt eftersom vi satt där på den kalla backen – gick det åt massor av kläder. Långkalsonger, dito byxor och galonkläder. Brått var det för det mesta de här dagarna när skogsägarna väntade på sina plantor. Då var det tanter eller planter som gällde och man fick kämpa på i ur och skur.

I dag brukar jag fundera på hur vi orkade och varför vi kom åter varje år. Det var ett jobb och det första riktiga jobbet för mig efter att jag fått mina fyra barn. Det blev verkligen ett tillskott i hushållskassan och så tror jag de flesta tänkte.

Den gemenskap vi kvinnor hade, lockade också och det var lika roligt att träffas igen när plantskolan startade på våren efter en lång vinter.

Gemenskap

Och jag är helt säker på att varje plantskola från norr till söder hade någon i gänget som var en hejare på att berätta historier när vi hade rast eller våra fem minuter varje timme. Det var mustiga historier som säkert fått männen att blekna. Många mat- och kakrecept bytte ägare. Den arbetsstyrka av tåliga kvinnor som fanns då på våra plantskolor finns inte i dag, det är jag helt övertygad om.

Männen körde ju traktor eller var basar. Kvinnorna kröp på sina knän och slet på ackord fram till mitten av 1970-talet, då Skogsarbetareförbundet fick igenom månadslön. Det märkliga är hur våra ryggar klarade jobbet, framförallt när det gällde omskolning för hand och även omskolning på maskin. Sya plantskola hade för övrigt rekord har jag hört, när det gäller omskolning för hand genom Anna-Stina Bergström som mest hann omskola 27 000 plantor en dag.

Utvecklingen inom plantskoleverksamheten genomgick stora förändringar under 1980-talet. Då kom täckrotsplantan och gifterna, eller bekämpningsmedlen, om man vill kalla det så. Då gällde det verkligen planter eller tanter.

Rent konkret byttes rensning för hand ut mot ogräsmedel. Ett av arbetsmomenten försvann mer eller mindre. Genom täckrotsplantans inträde kunde man till och med få flera skördar per år. De tunga och arbetskrävande jobben försvann. Det var också då som nedläggningen av Skogsvårdsstyrelsens, SVS, plantskolor tog fart.

Från 33 plantskolor på 1960-talet blev det en handfull kvar. I dagsläget har jag ingen koll på hur många plantskolor SVS har. Men jag är övertygad om att utvecklingen går vidare även i den här branschen. Det är snart 20 år sedan jag lämnade jobbet på Sya plantskola då den lades ned. Ett jobb som jag faktiskt ser tillbaka på med glädje. Ett jobb som var mitt inträde i arbetslivet efter 13 år som hemarbetande. Ett slitjobb utan vidare lön och status, men som ändå gav gemenskap och glädje och närhet till årets skiftningar, frisk luft och moder jord.

*Text: Maj-Britt Björlund
Bilder: Hillevi Björlund*

Fru von Fågel

Sonja Pettersson med hunden Hugo.

Bild: Marie-Louise Carlberg

Sonja Pettersson, 80 år
Pensionerad vicevärd
Bor: Göteborg
Familj: Fåglarna i Slottsskogen
och vicematte till hunden Hugo.
Intressen: Djur och människor, samt handarbete.

Nästan varje morgon går Sonja Pettersson till Slottsskogen i Göteborg för att mata och prata med fåglarna. Många känner henne som damen med de vackra hattarna, andra kallar henne Fru von Fågel.

Kråkor och skator kommer flaxande från alla håll när Sonja Pettersson passerat spårvagnsspåren vid Linnéplatsen mot Slottsskogen. Några kajor har också landat på gräsmattan. Fåglarna tycks känna igen henne och hon känner många av dem.

– I häcken härborta har jag en skata. Henne har jag haft i många år. Hon ska också ha mat. Hon har haft ungar. Och kråkorna ska ha sitt. Och nu har ju den lilla rörhönan vid Lilla dammen fått tredje kullen.

Vi närmar oss Lilla dammen och sätter oss på bänken intill. Strax tittar rörhönan upp ur vassen. Hon tar försiktiga kliv mot bänken och äter ur Sonjas utsträckta hand. I dag får hon plättar som hon ger till sina ungar.

– Jag pratar alltid med fåglarna. Jag lever på det, annars skulle jag sitta hemma i gungstolen och självdö. Igår morse kom svanhannen sturskt emot mig. Han gör mig ingenting, men jag sa: ”Vet hut på dig, ska du visa dig sån för mig?” Då vände han och gick.

I över tjugofem år har Sonja Pettersson promenerat i Slottsskogen så gott som varje morgon. Hon tycker att parken har förändrats genom åren, till det sämre.

– Slottsskogen är given åt oss göteborgare för att vi ska må bra. Men på senare tid har det blivit alldeles för många jippon och folk skräpar ner nåt hemskt.

Sonja går aldrig ut utan hatt. Ett trettiotal hattar i olika modeller ligger ovanpå garderoberna i hennes sovrum. Flera i starka färger och med vida brätten. Om det regnar trär hon en plasthatta över.

– Hattarna har jag köpt lite varstans, mest på loppis. Så har jag gjort om dem lite grand och fäst olika dekorationer på. Jag har en ifrån Mexiko och en annan köpte jag för länge sedan nere på Kungstorget av en polsk kvinna som tillverkade hattar. Den är enormt tjusig, mörkblå med tunna vida brätten.

*Sonja Pettersson i Slottsskogen.
Fåglarna flockar sig när hon kommer.
Bild: Kerstin Serenander*

– Jag älskar att klä upp mig och har alltid varit förtjust i hattar. Förr skulle man ju vårekipera sig och höstekipera sig. Då såg jag alltid till att jag hade hatt som passade till kläderna. Nu skulle folk inte känna igen mig utan hatt.

Vad andra tycker och tänker har aldrig intresserat Sonja Pettersson.

– Hellre verkar jag tokig och är som jag är än kallas klok och är som alla andra. Om man anses lite knäpp är det ingen som bryr sig, då kan man göra lite som man vill.

Någonstans är Sonja Pettersson delvis en taleskvinna för författaren Franz Kafka. Han skrev ofta provocerande tankvärdheter i sina dagböcker. Om tankens frihet skrev han att en medveten dårskap gynnar tankefriheten och att man inte ska vara rädd för galenskapen.

– Jag har levt efter det nästan hela livet. Och så har jag skrattat väldigt mycket. Jag har bott på landet och där fanns det damer som var så där gudsnådeliga och som tyckte att en gift kvinna inte skulle flabba och skratta. Nej, hon skulle helst ha håret i knut och schalett. Det där brydde jag mig aldrig om.

Sonja Pettersson är född i Jämtland. När hon var tretton år dog hennes mamma och hon fick då ta hand om sina småsyskon.

– Jag fattade inte att min mamma var borta, hela jag stannade upp och kroppen slutade utvecklas. Jag hade haft engelska sjukan och var väldigt klen. Vi hade kor, grisar och höns och bodde i ett litet torp. Pappa jobbade på fabriken och vi barn fick hjälpa till från första början. Vi fick bära vatten och ved. Veden skulle travas inför vintern. Vi hjälpte också till vid slåttarn.

Innan Sonja Pettersson flyttade hemifrån hade hon prövat på att köra timmer i skogen. Men skogsarbetet var för tungt. Det blev fastighetsskötsel i Karlskoga i stället tillsammans med maken Yngve. När de fick höra talas om nybyggena i Bergsjön utanför Göteborg sökte de sig dit.

– Vi var fastighetsskötare på Tycho Brahes gata genom Garnisonen. Då var det bra. Men när husen övergick i privat ägo blev det ett helvete. Då gick vi ner till Rosén på Danska vägen, för vi visste att han byggde i Annedal. Jag anställer er på fläcken, sa han. Vi flyttade in och jag var så lycklig den dagen.

Sonja Pettersson skötte expeditionen. Men hon ägnade också mycket tid åt att besöka gamla och sjuka hyresgäster.

– Egentligen skulle jag ha skrivit en bok: "Från andra sidan nyckelhålet". Medan andra bara såg fasaderna, såg jag det som var innanför. Det var inte roligt alla gånger.

För snart fem år sedan miste Sonja Pettersson sin man.

– Vi var gifta i 58 år. Han var allt för mig och jag var allt för honom. Vi fick inga barn, men vi hade alltid hundar tills vi blev sjuka. Då orkade vi inte längre.

Nu har jag varken man eller hund. Det är svårt, men det går. Man får säga till sig själv: "Antingen sätter du dig ner och dör eller också går du ut!".

Sonja Pettersson fortsatte att gå ut. Och veckan efter sin mans begravning mötte hon hunden Hugo under en promenad. Förälskelse uppstod.

– Nu är jag vicematte åt Hugo och får låna honom när jag vill.

För flera år sedan sa doktorn till Sonja Pettersson att det nog inte kunde bli några promenader i Slottsskogen mer.

– Visst är det mödosamt att gå numera. Jag har ju lungemfysem och syresättningen är väldigt dålig. Så fick jag ju cancer i bröstet och äter en hemsk medicin.

Men det säger jag, den dagen jag inte kan ta mig till Slottsskogen på egna ben då köper jag en permobil, för hit till mina fåglar ska jag.

Text: Kerstin Serenander

Miljardernas misär

Vid städernas utfarter och längs Sveriges vägar har ni sett skyltarna i grönt och gult, den kramgoa björnens nos är upplyst i neon. Han är en noga vald symbol för att bensinbolaget Preem kan man tryggt lita på, hos dem blir man väl omhändertagen.

Detta trygghetens bolag driver också ett raffinaderi norr om Lysekil, Preemraff, nordens största och ett av de mest vinstgivande företagen i landet.

Under det senaste årtiondet har raffinaderiet gett en vinst på cirka 12 miljoner kronor – om dagen – till sin ägare.

Hans namn är Mohammed al-Amoudi, en man med bakgrund i Saudiarabien och Etiopien.

Trots att han har enorma ekonomiska intressen i Sverige är al-Amoudi en i detta land rätt osynlig man, men en vacker kväll i somras – onsdagen den 31 augusti – kom han med limousin och livvakter till ett styrelsemöte på Preems raffinaderi. Det var säkert ett trivsamt möte.

Bokslutet för första halvåret 2005 presenterades och vinsten var på svindlande 1.7 miljarder kronor.

En del av glädjen berodde säkert också på att Gas- och oljeprojektet,

GOP, trots vissa förseningar fortskred enligt planerna.

Denna väldiga utbyggnad kommer drastiskt att öka Preemraffs kapacitet. Sedan i maj har 1 200 människor arbetat med GOP, vilket innebär att det har varit och är en av Sveriges största byggarbetsplatser.

Redan i januari, på planeringsstadiet, undertecknar Preemraff ett formellt, skriftligt avtal med Byggnadsarbetarförbundet om att lönerna för alla dem som anställs för utbyggnaden ska vara i nivå med svenska kollektivavtal.

Men redan tidigt under sommaren får vi som arbetar på Preemraff veta att de hundratals portugisiska svetsarna och rörläggarna, som är inhyrda av det italienska företaget IREM, får en lön på 50 kronor i timmen.

När tidsplanen för GOP-projektet mitt i sommaren är hårt pressad, kontaktar IREM det thailändska bemanningsföretaget Vinze Placement och under de sista veckorna i juli flygs över tvåhundra thailändska arbetare till Sverige.

De får sin förläggning på ett logementsfartyg i Lysekils hamn. De är utbildade svetsare och rörläggare. De får en lön på 19 kronor i timmen.

Samma varma augustikväll som Preems huvudägare, Mohammed al-Amoudi deltar i det trivsamma styrelsemötet ute på Preemraff, beordras de thailändska arbetarna att samlas i matsalen på sitt logementsfartyg.

Där kräver representanter från både IREM och Vinze Placement att de skall underteckna ett kontrakt, där det påstås att deras lön är i nivå med de svenska kollektivavtalen.

Detta för att man ska kunna ha något att hänvisa till inför frågor från fackföreningar och massmedia.

När några av de thailändska arbetarna undrar varför de skall skriva på ett kontrakt som inte säger sanningen om den lön de faktiskt får, hotas de med fysiskt våld från företagets representanter. Man vill tvinga dem att lämna fartyget, men tack vare de andra arbetarnas protester lyckas det inte.

Vid lunchtid nästa dag kallas samtliga thailändska arbetare till en av matsalsbarackerna på Preemraff. Där får de av IREM beskedet att de fyra som kvällen innan hade ifrågasatt de lögnaktiga kontrakten omedelbart ska avskedas och flygas hem.

Då reser sig de 200 thailändska arbetarna och lämnar matsalsbaracken, lämnar raffinaderiets inhägnade område och börjar gå landsvägen in mot Lysekil.

Inför denna handling av solidaritet och mod reagerar så pass många av deras arbetskamrater och lokala media, att nyheten om deras villkor på allvar blir uppmärksammas.

Denna publicitet blir alltmer pinsam för Preemraff. Till sist låter man meddela att man nu är beredd att se till att thailändarna skall få en lön som stämmer med det kontrakt man skrivit under redan i januari – i nivå med svenska kollektivavtal. All den negativa publicitet företaget dittills fått vänds nu i sin motsats.

Omedelbart efter detta besked börjar de thailändska arbetarna att skickas hem, trots att de enligt sina kontrakt skulle arbetat sex månader i Sverige.

I dag finns inte ens hälften av dem kvar på Preemraff.

Kvar finns däremot de portugisiska svetsarna och rörläggarna med sin lön på 50 kronor i timmen. Kvar finns också 50 polska ställningsbyggare, vars lön är mindre än hälften av vad deras svenska arbetskamrater tjänar.

Kvar finns lika många slovakiska ställningsbyggare, med lika usel lön, som de som arbetar åt GP-ställningar, ett företag som ingår i Midroc-koncernen, ägt av en man vid namn Mohammed al-Amoudi.

Cirklarna krymper, blir allt snävare, blir till en snara.

Knappt en vecka senare deltar Per Olsson, vd för Preemraff, i tv-programmet 'Uppdrag granskning'. Där ljuger han rakt in i kameran om att nu har alla lön enligt svenskt kollektivavtal vid den utbyggnad som pågår.

Det är en kejsare utan kläder som talar.

Nästa gång ni ser den neon-upplysta björnnosen, som skall symbolisera trygghet och omhändertagande, lägg då märke till hur leendet har stelnat i en cynisk grimas, hur ögonen lyser giftigt gröna av girighet. Denna gula, goa nalle har blivit en symbol för svek och lögn. Kör snabbt förbi detta giriga tryne.

Bojkotta honom.

*Text: Johan Bergström
Bild: Ahlbin Gustafsson/
Bohusläningen*

Ett privilegium att gå i skolan

Får jag presentera Rukshana, Gita, Asha och Pinki, fyra härliga tjejer, 13 – 14 år gamla. De bor i nordöstra Indien, nära staden Ranchi. Staden ligger ungefär 70 km från deras hem, men varit där har de nog aldrig. De bor i små byar i skogen, men alla går i skola, Jagriti Vihara skolan.

– Oh, den är bra, jättebra, säger de med en mun.

Jagriti Vihara är en organisation som sedan 1974 arbetat framförallt med fattiga adivasis, ursprungsfolken.

När jag frågar flickorna om deras bakgrund och framtidsdrömmar blir det tydligt att de är mycket fattiga.

Ashas far arbetar i kolgruvan. Hans inkomst ska räcka till Asha och hennes sju syskon, mamma och mormor. Rukshana, som är muslim, har sex syskon. Hennes far är chaufför med arbete av och till. Omkring 2000 rupies (knappt 400 kr) kan han få ihop per månad för sin åtta personers familj.

– Vi lever ur hand i mun.

Gita har ingen mor. Fadern är jordbrukare, och en bror är lärare. De är sju i familjen.

– Vi har mat, det har vi, säger Gita – men det blir inget över att sälja. Pinkis far slutligen, har en liten affär där han säljer godis och snacks.

Alla flickorna hjälper till så mycket de kan hemma. Ingen äger en cykel, som ändå blivit mycket vanligt, även bland flickor.

De går många kilometer till skolan varje dag. Där finns bara andlig spis.

Jagriti Vihara har inte råd att förse de 450 eleverna med mat. Trots det drömmer ingen om att skolka en enda

dag. Däremot drömmer de om sin framtid.

Asha vill så gärna bli sjuksköterska.

– Jag vet hur det är att vara sjuk och få hjälp, säger hon allvarligt. Malarian hade slagit klorna i henne.

Men om det inte går, så vill jag bli polis. Den ska ju också hjälpa människor, tycker hon...

Rukshana önskar sig en utbildning till lärare, i matematik och språk. En effektiv lärare skulle hon vilja bli. Hon inser att hennes far inte har en chans att hjälpa henne. Hon sätter sitt hopp till sina båda bröder.

Gita drömmer om att bli sångerska. Frejdigt ställer hon

sig upp och sjunger en sång för oss. Ingen i hennes familj vet något om denna dröm.

Pinki längtar efter att arbeta med media. Någon i hennes by Lapra har en TV.

– Kvinnorna är väldigt få där, säger hon. Jag vill att de ska prata mera om kvinnors och flickors problem. Det skulle jag göra. Jag vet inte vad min far tycker om det, men jag vill...

– I skolan lär vi oss tänka på nationen också, säger denna fyrklöver allvarligt. De tänker att så länge det sociala och ekonomiska systemet är som det är, kanske färre barn är en liten lösning, åtminstone för den enskilde.

– Men de fattiga måste också göras medvetna om sina rättigheter och mera av de rikas tillgångar skulle överföras till de fattiga.

– De politiska ledarna ger en mängd löften som de aldrig håller.

Asha, den politiskt mest medvetna av flickorna, säger att de har en regering utan "willpower".

– De bryr sig inte... I samma ögonblick de får makt får de också en mängd pengar och glömmer sin bakgrund. Gita fyller i:

– Våra vägar är förskräckliga, inte sant? Dricksvatten är en bristvara. Regeringen har satt upp ett sjukhus här, särskilt för de fattiga, men där finns ingen medicin... Överallt här omkring finns

massor av kol och en jättekolgruva (200 km lång), men vi får ingen elektricitet.

Även en unge som jag begriper att det måste vara något fel... Vi frågar våra lärare. De säger att de styrande inte tar detta på allvar. Men att de (lärarna) inte heller kan göra något åt det.

– Lär ni er något om den övriga världen?

– Ja, vi vet en del genom geografin. Till exempel vet vi var Sverige ligger. Men inte mycket mer. I vår skola får vi i alla fall träffa utländska gäster, som dig till exempel. Det förekommer inte i andra skolor.

Alkoholmissbruk och våld mot kvinnor är väl kända fenomen. De berättar om en lärarfru som blev våldtagen. När hennes man kom till hennes hjälp sköts han. De medger att de är rädda ibland. Många fattiga tycks ha förlorat allt hopp. Då börjar de dricka, också kvinnorna.

Dessa allvarliga 13–14-åringar är dock fast beslutna att tillsammans bekämpa alla orättvisor de i så stort mått är omgivna av.

– Ska vi våga oss på en jämförelse med våra 13–14-åriga ungdomar i Sverige?

fortsättning nästa sida.

Rukshana

Gita

Asha

Pinki

Efter intervjun med de fyra flickorna, fick jag besök av ännu en fyrklöver: Jasmari, Punami, Savita och Pratima alla "äkta" adivasis, tillhörande ursprungsbefolkningen

– Vad betyder det för er att vara adivasis?

– Vi var de första invånarna i Indien och ändå tillhör vi de fattigaste... Både stolthet och harm hörs i deras röster.

Egentligen vill de inte tala om eller framställa sig som fattiga.

Nu är det flickorna som går framåt, upplyser de mig om.

Det kan jag intyga efter att vi varit där och pratat "Kvinnor, Sverige, jämlikhet, m m" inför ett hundratal av de äldre eleverna. De yngsta satt på små tyg- eller plastlappar direkt på stengolvet, barfota. Nu i januari är det mycket kallt, omkring 5 grader... Stora sprickor syns i väggarna och taken.

– Vi är svarta, vi vet det (adivasis är oftast mörkare i hyn), men vi har aldrig känt oss diskriminerade på grund av det. De har en stark tro på utbildning.

Det är både rörande och uppmuntrande att höra dessa flickor lägga fram sina framtidsplaner. De är alla medvetna om de enorma hinder – framförallt ekonomiska – som

ligger framför dem. Men de vill alla utbilda sig vidare. Och giftermål kommer de inte att gå med på innan de är färdiga med sin utbildning. Stolta och målmedvetna tittar de på mig.

– Visst är det fortfarande så att våra föräld-

– Och våra föräldrar blev övertygade om att det är bra.

Pratima berättar att hennes far, som är murare, tog arbete nära skolan, och hela familjen flyttade för hennes skull.

De tycker också att Jagriti Vihara skolan är jättebra, men skollokaler är urdåliga.

Det är ont om vatten. Det finns ingen skolmat.

Rektor och lärare kämpar på med minimala löner. Tala om att vara hängiven...

Flickorna betonar starkt att skolan absolut inte gör skillnad mellan adivasis, hinduer, muslimer och kristna. Jagriti Vihara är mycket mån om det.

rar letar efter en man att gifta bort oss med, men vi kan gå med på det. "After all" älskar våra föräldrar oss och kommer att välja en bra man...

Pratima vill bli sjuksköterska, inte för pengarna utan för att hon tycker så synd om sjuka människor.

Savita drömmer om att bli lärare för små barn.

– Jag vill göra dem nyfikna och intresserade av vetenskap och teknologi. Det är jag.

Punami säger om sig själv att hon är dålig i matte, men bra på volleyboll. Det vill hon satsa på. Hon är redan lite på väg. Hon blev utsedd att tävla som den enda flickan från Ranchi distriktet i Tamil Nadu.

Jasmina slutligen, vars far är fattigpräst, vill bli kirurg. På frågan om det blodiga hantverket säger hon:

– Jag kom ner säkert att gilla att ”sprätta upp magar på folk”. Sânt är jag mycket intresserad av.

Till skillnad mot de först intervjuade flickorna sätter adivasis-flickorna mera tillit till regeringen i delstaten.

– Vi måste ge dom lite tid att leva upp till sina löften. (Jharkhand har funnits i bara fem år). Vi tror i alla fall att de tänker på adivasis... Och vi själva måste också bidra genom att visa att vi är förenade och villiga att göra något tillsammans.

Skogen måste räddas, för miljöns skull, men också som ett ”skafferi” för oss som bor här. Stora blad från salträden används t ex som tallrikar, i stället för plast, och säljs i affärer i stan. Det ger en liten inkomst.

– Är ni rädda att gå ensamma i skogen?

– Nej då, men å andra sidan går vi sällan ensamma. Och folk känner varandra här. Vi vet att det finns pojkgäng. Dom är vi lite rädda för. Men om något skulle hända, så skulle våra pojkar från skolan försvara oss. Vi har ett så bra klimat i vår skola...

*Erni Friholt
på plats i Jagriti Vihara
Ranchi District Jharkhand Indien*

VARIT I INDIEN

Snorig unge ränner efter mej.

– Ma, en liten rupie kan du ge till mej.

*Stora mörka ögon vädjande, bestämd
pekar på min väska:*

– Visst är det förvrängt

*du har mycket jag har inget
töm din börs så blir det rätt
chapatti köper jag och sambar
o – då blir jag mätt.*

– Och nästa dag min lille vän?

Nu börjar jag predika

– Regeringen i Delhi

och Bush i USA

*är orsak till din fattigdom
där ska du kräva bröd och
rätt till rikedom!*

*Nu strömmar alla barnen till
de lyssnar som om de förstod...*

*– Om vi är riktigt snälla nu
och nickar samförstånd
så vankas säkert mera käk
den tokan tycks ha mer än nog...*

*Jag ser, jag hör, jag tyder språk
men kan ej låta bli.*

– Din feta vita kossa

*betecknar jag mig själv
ska du bekämpa fattigdom
med ord och några slantar?*

Nog krävs det mycket mer än så...

– Och om jag ger er allt jag har?

– Men något har du säkert kvar...

*– Jag har – jag har – biljetten hem
O hem, mitt ljuva hem.*

Erni Friholt

Dikter av Elise Kulla

*Mina arbetskamrater,
de gamla
spinnorskorna*

*Framåt
bakåt
lappande, lagande
dagen lång
från sju till tre.
Har någon räknat stegen?
Räknat ut
hur många gånger ni
framåt
bakåt
travat jorden runt?
Antalet bobiner
antalet spolar
räknades nog,
därefter
så knappt som möjligt
mark och penni
till likvidpåsen.*

*Ingen mätte era svullna ben,
vårdade sprickorna på era
fingrar,
brydde sig om era krumma
ryggar.*

*En dag
räknade jag
gravstenarna över er
och jag tänkte
ett tyst tack
för att jag en tid
fick gå i er skola.*

Lumpänglar

*Lumpänglar
det var vi det
som beredde ullen
hela vägen
från fiber till kostym*

*Det var vi
som tog det arbete
vi kunde få*

*Det var vi
som blev obekväma
för företagsledningen
och flyttade
då det blev för trångt*

*Vårt arbete var
smutsigt och tungt,
men tyngst var
föraktet vi mötte
Med tiden övertogs
både arbete och epitet
av andra kvinnor
och jag insåg
hur man spelade ut oss
mot varandra.*

*Klipp flicka klipp
Fars kalsonger, mors kjol
Din brors skjorta, systemns
gamla jeans
Klipp fästmannans blåbus
Och din vackra röda
klänning
Som du dansade i en
sommar.*

*Riv familjens nötta lakan
de har varit med länge nog*

*riv din mosters billiga
kretonggardin
i långa remsor likt hennes.*

*Nysta stora nystan
Nysta in dina tankar
Trastankar*

*Reva varpen runt, runt,
upp och ned*

*Glöm inte skälet
när du vänder
Lägg trådarna kors och tvärs
i vävskälet – vägskälet
Slå, slå in trasorna i väven
Dunka hårt, hårt*

*slå in dina drömmar
I ränder röda och blå
Dunk, dunk
visa släktet att mattan duger*

*Kyrkans makt var stor
Tornet var högst i stan
Skuggan visade tiden*

*Bankpalatsen har tagit över
Skymmer himlen
Skuggan sträcker sig över
hela jorden*

*Stackars sargade duva
hängande i en läderrem
i vårt fönster
Symbolen för fred
hängande död*

Hur går vi vidare?

SKV:s satsningar i Västsverige detta världskvinnomarschens år 2005 var ett tappert försök att sprida kunskap om VKM:s existens, mobilisera kring krav på insatser världen över för att motverka fattigdom och våld, samt knyta an till internationella kvinnorörelser som engagerat sig i kampen.

Text: Iante Holmberg

Vår insats bestod främst av att

- 8 mars, mobiliserade i världskvinnomarschens tecken,
- fredsseminarium i Göteborg i början av april,
- deltagande i Köpenhamn i juni då världsmanifestet och lapptäcket nådde Köpenhamn på sin jordenrunt resa,
- manifestation i gränslandet mellan Sverige och Norge för att knyta an till Bertha von Suttner och de hundra åren sedan den fredliga unionsupplösningen,
- sång och budskap i Göteborg den 17 oktober då världskvinnomarschens avslutning samlade människor runt hela världen.

Detta var ju inte så illa. Var och ett av arrangemangen var värdefullt i sig, men vi lyckades knappast intressera andra aktörer, eller media att göra Världskvinnomarschen till en inspirationskälla för många.

Det hindrade inte att vi var en del av en mäktig kraftsamling av gräsrotsorganisationer i stora delar av världen. Otaliga initiativ av olika slag har tagits, aktiviteter organiserats, kunskap spridits och krav framförts kring alla de olika perspektiv som finns på kvinnors underordning i vår värld.

Detta vore knappast möjligt utan det nya mediet, Internet, som möjliggör organisering och mobilisering i världens alla hörn, att nå ut samtidigt med information till tusentals människor.

Det är i länderna i syd som man haft de största framgångarna med att samla kvinnor på bred front och fylla gator och torg i kraftfulla manifestationer.

Man kan inte annat än imponeras när man läser om 30 000 människor på gatorna i Sao Paulo, hur täcket och manifestet vandrat genom 11 afrikanska länder och samlat stora skaror, medan budskapet om solidaritet och viljan att rätta till de orättvisor som drabbar världens kvinnor överlämnades till de olika regeringarna.

Den stora avslutningen var i Burkina Faso. Där samlades mellan 4 - 5000 kvinnor till en imponerande avslutningsdemonstration. Här överlämnade man också manifestet till två av fem "förvaltare" från fem världsdelar som utsetts att i turordning förvara det de kommande fem åren.

Dessa fem är "Kvinnor i svart för fred", "Via Campesina", en internationell organisation som kämpar för fattiga bönder och de

jordlösas rätt, mor- och farmödrarna från Plaza del Mayo som söker sanningen om de förvunna i diktaturens Argentina, Nawal El Saadawa, författare och feminist från Egypten och Aung Saan Su Kyi, aktivist för fred och frihet i Burma.

Tanken är att dessa står som symboler för att det är genom insatser som deras som världen kan förändras, att det är genom individens kamp och underifrån som framsteg sker.

Världskvinnomarschen har hittills letts av ett sekretariat i Montreal som lagt mycket tid och möda på att tigga pengar till sitt fortbestånd. Man anser sig nu ha kommit till vägs ände med denna modell. Arbetsgrupper kring utvalda teman har hittills inte fungerat som man hoppats.

Tanken är att flytta kontoret till ett annat land, förhoppningsvis i syd, som kanske har lättare att vinna gehör hos eventuella givare för ett framtida arbete. Man vill fortsätta att decentralisera och ha samordnare som tar ansvar för planering regionalt.

Kanske ska man ha någon fastare form av anslutning till VKM. Grundtanken är fortfarande att samla till världsomspännande manifestationer vart femte år. Nästa internationella möte äger rum i juli 2006 i Peru.

Förhoppningsvis kan Världskvinnomarschen växa och bli en stark feministrörelse som är här för att stanna och som kan samla gräsrotter världen över för att kämpa för kvinnors rätt i vardagen och för en solidarisk värld.

Recensioner

Elias Khoury
Solens port
Leopard Förlag

Solens port har möjligheten att bli en klassiker. Det är en episk roman om palestiniernas liv, berättad genom den gamle guerillakämpen Younes vårdare.

Medan Younes ligger i koma, fungerar vårdaren Khalil som bokens berättare och ger en bild av inte bara Younes liv utan det öde han delar med sina landsmän. Det är en skickligt sammanvävd historia som omspanner 60 år av palestinska folkets historia, som utspelar sig över bokens dryga 600 sidor.

Romanen ger en mångfasetterad bild av palestiniernas öden, deras kamp och deras längtan. I Younis vårdas på det nedgångna sjukhuset i flyktinglägert Shatila, en gång skådeplats för den vidrigaste massaker på palestinier. I Khaleds berättelser för Younis fogas en mängd berättelser samman. Det är en skickligt sammanvävd historia som omspanner 60 år av palestinska folkets historia, som utspelar sig över bokens dryga 600 sidor.

Romanen ger en mångfasetterad bild av palestiniernas öden, deras kamp och deras längtan. Författaren, Elias Khoury, är ledande intellektuell, verksam i Beirut och för närvarande också i New York där han har en professur.

Caroline Runesdotter

Liv Strömquist
Hundra procent fett
Ordfront

Liv Strömquist gör tecknade serier som på en gång är klassmedvetna och feministiska. Det kokar lika mycket av indignation över orättvisorna i en globaliserad värld som över den patriarkala ordningen på hemmaplan.

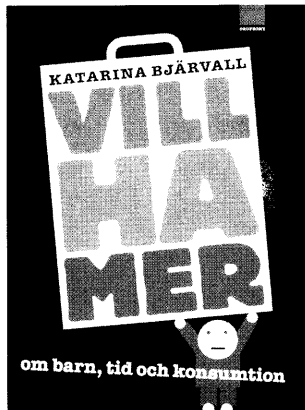
Det är rappa ordväxlingar och infallsrika bilder, i sina bästa delar något mitt emellan 70-talets tecknade historiebok och Cecilia Torudd.

En av de roligaste idéerna Liv Strömquist lanserar är ett omvänt faddersystem där folk i tredje världen får bli faddrar till "idioter i västvärlden t.ex. dem som jobbar på TV4".

"För bara 50 spänn kan du ge Lennart Ekdal grundläggande kunskaper om imperialism", utropar en beslöjad kvinna i en av hennes teckningar...

Caroline Runesdotter

Recensioner

Katarina Bjärvall
Vill ha mer
Om barn tid och konsumtion
Ordfront

Caroline Runesdotter

Är det fler föräldrar som hukar över den unga generationens inköpskrav? Bara de summor vi lägger på leksaker lär ha ökat med 50 procent sedan 1994.

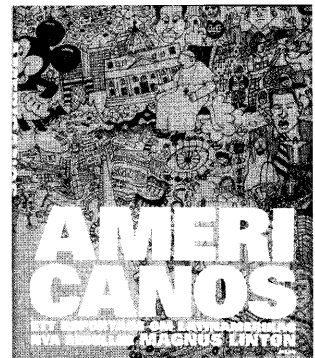
Näringslivet har i stigande grad fått upp intresset för barnen som konsument och det är en tacksam grupp, för vad är inte föräldrar beredda att göra för att gå sina barn till mötes.

Såvitt jag vet är Katarina Bjärvall ganska ensam om att granska barnfamiljernas konsumtion. Och sätter den i relation till tidspress och stress. Men så har också hennes bok blivit ordentligt uppmärksammas i media. Det är ett lika självklart som kontroversiellt budskap hon lanserar, sätt tidden och livskvaliteten i första hand. Men skulle svenska föräldrar arbeta mindre skulle de konsumera mindre och det innebär i sin tur ett hot mot tillväxten.

Valet är enkelt och jag råder alla föräldrar eller blivande föräldrar att till att börja med ta sig tiden att läsa "Vill ha mer".

Nu måste jag bara framhålla att det är inga moralkakor som Katarina Bjärvall levererar. Hon har i olika kapitel följt barnens olika åldrar - och föräldrarnas skiftande dilemman, alltifrån första utstyrseln, med alla måsten som nyblivande föräldrar konfronteras med till tonåringarnas kameramobiler.

Och allt analyseras utifrån vår livssituation och marknadens strategier. En lättläst bok som ger perspektiv på det ekorrhjul vi alltför lätt hamnar i.

Magnus Linton
Americanos
Atlas

Americanos är resultatet av en samling reprotage där Magnus Linton ger röst åt "Latinamerikas nya rebeller". Det inledande kapitlet tar oss med till ett av många kooperativa företag i Argentina.

Där har arbetarnas svar på fabriksnedläggningar och kapitalflykt blivit att de själv tagit över verksamheten. För många har det inneburit klara förbättringar, högre lön, större inflytande och möjlighet till arbete anpassat till arbetsförmåga.

Men andra har mött stora svårigheter. Bokens längsta och mest uttömmande kapitel är de som handlar om de folkliga rörelserna i Bolivia och om de jordlösa rörelse i Brasilien.

Det är dessa kapitel som är den stora behållningen av boken, de ger en nyanserad bild av den problematik som den nya bolivianska regeringen kommer stå inför, liksom de svårigheter de jordlösa rörelse möter i Brasilien, där eliten ständigt ändrar taktik för att slippa tillgodose deras krav.

I några korta kapitel behandlas också situationen i Colombia och Venezuela samt ett kort avslutande kapitel om latinamerikanska invandrare i Los Angeles.

Caroline Runesdotter

Notiser

***Kvinnliga rum* */Women's Spaces/* *Imiba Yethu* 26 januari–12 mars 2006**

Kvinnliga rum har vernissage på Mångkulturellt centrum i Fittja den 26 januari, kl.18. Utställningen visades först på Iziko South African National Gallery Annexe i Kapstaden, Sydafrika.

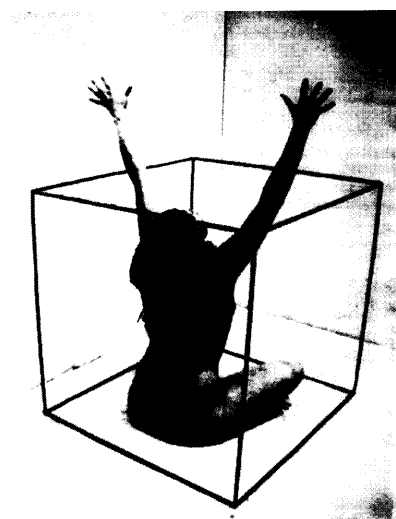
På utställningen ingår verk av 28 unga konstnärer från AMAC och Wiks Folkhögskola och är resultatet av en tre månader lång workshop där elever vid skolorna har varit engagerade i diskussion, dialog och bildskapande på temat *Kvinnliga rum*. Under arbetets gång har eleverna utbytt videodagböcker och fört ett samtal som även kommer att utvidgas genom ett student- och lärarutbyte.

De ämnen som tas upp i utställningen berör hur kvinnor och män definierar och bygger upp sina identiteter, sin sexualitet och kulturellerade normer och värderingar. Som sådan har utställningen skapat en plattform för ett kulturellt och personligt möte mellan unga konstnärer i Sverige och Sydafrika.

Utställningen är en del av projektet *Jämställdhet i Konsten – Kvinnor i Samtal* ett samarbete mellan AMAC, Wiks Folkhögskola och föreningen Konstnärer för Afrika. Projektet har skapat en plattform för samarbete och erfarenhetsutbyte kring jämställdhetsfrågor och demokratiutveckling inom bildkonsten.

AMAC är en förberedande konstskola för studenter från historiskt underprivilegierade områden i Kapstaden. Syftet med projektet är att diskutera och problematisera frånvaron av svarta kvinnliga konstnärer inom den samtida konsten i Sydafrika för att öka möjligheterna till att rekrytera kvinnliga studenter till AMACs konstlinje.

Under det tre månader långa utbildningsprogram som lett fram till utställningen *Kvinnliga Rum* har dokumentärfilmaren Akiedah Mohamed dokumenterat den konstnärliga processen och hur eleverna arbetat med gestaltning, medium och koncept.

Filmen kommer att visas på Mångkulturellt centrum som en del av vår programverksamhet i anslutning till utställningen.

Kolonialt tänkande om förort styr fortfarande

Genom att studera ett textilprojekt för invandrarkvinnor i en förort – och hur detta beskrivs i medierna sätter doktoranden Anna Lundstedt, Arbetslivsinstitutet, fingret på omedvetna fördomar.

Ett centralt begrepp i Anna Lundstedts avhandling *Vit governmentalt* är "vit kvinnlighet".

För att hitta konkreta exempel på vad begreppet vit kvinnlighet innefattar har Anna Lundstedt varit med i ett textilprojekt i en förort. I textilprojektet möttes svenska kvinnliga initiativtagare till projektet och invandrarkvinnor från flera olika länder.

– Kvinnorna som migrerat till Sverige uppfattades också som ett problem som skulle åtgärdas genom ensidig integration. De så kallade invandrarkvinnorna skulle genom textilprojektet lära sig de koder som gäller i Sverige. Sedan kunde de slussas ut till nationen. På så sätt fostrades invandrarkvinnorna i vit kvinnlighet, säger Anna Lundstedt.

När det gäller att beskriva förorten intar journalisterna rollen som koloniala upptäcktsresanden. Förorten och dess invånare beskrivs med samma dubbelhet som kolonisatörerna skildrade kolonierna. Platsen beskrivs som annorlunda, exotisk, farlig, mörk och problematisk men också vild, spännande, autentisk och ärlig.

Hon visar också hur media målar upp en bild av textilprojektens olika initiativtagare som hjältinnor och eldsjälur som värnar om de svaga.

Notiser

Sydsamer möter kanadensiska indianer. Samisk fest och Kultur i snörika Funäsdalen

Välkommen till Lopme Naestie – samiska fest- och kulturdagar den **16-18 mars**. Lopme Naestie betyder snöstjärna på samiska och i Funäsdalen på Risnässets snöklädda udde ryker eldarna bland marknadsstånd, jättekåtor, renhågn, catwalk och scen för sång, musik, modevisning, föreläsningar och teater.

Första arrangemanget 2005, blev mycket uppskattat och i år satsar vi på ett ännu mera späckat kultur- och festprogram.

Bland de mest spännande är Haislaindianerna besök. De kommer från Kanada för att hämta hem sin totempåle från Etnografiska museet och passar på att göra en avstickare till Sápmi och Funäsdalen för att träffa Sveriges urfolk, samerna.

När de blev varse att samerna, Sveriges urbefolkning, arrangerar sydsamiska fest- och kulturdagar i Funäsdalen så ändrades resplanen. Under besöket på Lopme Naestie passar de på att träffa samerna, utbyta erfarenheter och vara med på festen.

Många artister, hantverkare och föredragshållare bidrar under de tre dagar långa fest- och kulturdagarna. Bland aktörerna finns namn som Sofia Jannock, Krister Stoor, Anna Kroik, Ebbe Schön, Bo Lundmark och Laila Wilks.

Anmäl intresse till Eva Teilus Rehnfeldt, tel. 0684-25 057, mobil 0703-42 92 31, eller till Karin Rehnsberg Ripa, tel. 0684-212 30, mobil 070-233 60 73.

Arundhati Roy

Varför ska vi alla vara tacksamma gentemot Arundhati Roy?

Så lyder den uppfordrande rubriken i The Indian Express, (22 januari 2006) skriven av Parsa Venkateshwar Rao Jr.

Arundhati Roy har nyss tilldelats den mycket respekterade Sahi-tya Academy Award för hennes bok "The Algebra of Infinite Justice". Och hon vägrade ta emot den.

Hon respekterar akademien och dess tidigare mottagare av priset, säger hon, men vill genom sin vägran åter rikta strålkastarljuset på den indiska regeringens pro USA- och pro "stora dammprojektspolicy". Hon har hela tiden varit en hänsynslös kritiker av dessa två företeelser.

Kanske är det bra att hon, som den gode polemiker hon är, inte har tålamod för komplicerade och tvetydiga sammanhang, menar Parsa V. Den moraliska ståndpunkten måste vara glasklar och hänsynslös.

Vi borde alla vara tacksamma även om vi inte håller med henne. Det är nödvändigt för oss

att lyssna noga till avvikande röster som hennes.

Hon tvingar oss att ompröva våra outtalade principer. Det vore förödande att stämpla och avfärda henne som en outsider (vilket har skett i stor omfattning).

Tvärtom behöver vi fler artikulerade outsiders och oliktankande i detta land. De som berömmar sig av att vara realister ska ta sig ner från sina höga hästar och engagera sig i argumenten som Roy presenterar.

*För Vi människor i Indien
Erni Friholt*

Det fokuseras för närvarande mycket på Asien, inte minst Indien i våra medier.

Arundhati Roy talar om "Shining India" och "India"... 70% av Indiens befolkning lever fortfarande i det senare. De är fattiga, marginaliserade, de vars slumområden i utkanten av städerna jämnats med marken för att ge plats åt Shining India. Men vart har sluminvånarna tagit vägen?

I delstaten Jharkhand, i närheten av staden Ranchi, breder gigantiska kolgruvor ut sig. 200 km långa dagbrott med 100 meters djup gräver sig allt längre in i skogarna och flyttar hela byar ut i periferin, oftast utan någon som helst ersättning till dess invånare.

Detta är India. Någon betalar dyrt för den framväxande medelklassen.

Erni Friholt

Svenska Kvinnors Vänsterförbund

60 år av kamp och segrar –

Kvinnornas Demokratiska
Världsförbund 1945-2005

Rapport från Paris. Text: Aase Bang

*Aase Bang tillsammans med de tyska KDV-kvinnorna i Paris.
Bild: Iante Holmberg*

"I det fattiga efterkrigsmörka Paris möttes 250 delegater från 39 länder. Där fanns representanter för USA:s stora organisationer av negerkvinnor. Där fanns motståndsrörelsernas och frihetsrörelsernas kvinnor från en rad europeiska länder. Där fanns representanter för sovjetkvinnornas antifascistiska kommitté. Där fanns Kinas kvinnor i hård frihetskamp. Där fanns Indiens kvinnor ännu enade i sin frihetsrörelse. Och där fanns tveksamma representanter för de gamla kvinnoföreningarna. Framför allt dominerade de franska kvinnorna vilkas motståndsrörelse samlat kvinnor ur alla läger från katoliker till kommunister.

/.../

Här kan bara ges en antydan om kongressens program. Hur Dolores Ibarruri passionerat vädjade om hjälp för det demokratiska Spanien. Om kravet på atomenergins kontroll genom det nybildade Förenta Nationerna, ett krav som grundades på anföranden om atombomben av delegater från USA och England. Om barnens lidande under kriget, om deras fysiska och psykiska nödläge efter kriget. Om vänskap och enighet mellan kvinnorna i hela världen. Om en varaktig och grundmurad fred mellan länderna. Kongressen avslutades med att delegaterna entusiastiskt beslöt att bilda Kvinnornas Demokratiska Världsförbund för att arbeta mot fascism, för kvinnornas rättigheter, för barnens hälsa, för fred i världen. Madame Cotton valdes till förbundets president".*

Så gick det till när KDV bildades i november 1945, enligt Andrea Andreen,** SKV:s representant vid mötet. Nu har det gått 60 år, och Ianthe Holmberg och jag reste till Paris för att representera SKV vid jubiléet.

Vid den förra kongressen valdes Márcia Campos från Brasilien till president, efter franska Sylvie Jan. Det har tyvärr lett till att den europeiska regionen har hamnat i bakvatten. Skevi Koukouma från Cypern har varit europeisk samordnare, och hon har flitigt representerat KDV såväl i EU som vid många stora konferenser.

Vi kom från 25 länder i Europa, Sydamerika, Afrika, Asien och Mellanöstern.

Svenska Kvinnors Vänsterförbund

Alla som skulle framföra hälsningar till jubilaren ropades upp på scenen.

Först talade några inbjudna herrar: ett par ambassadörer, någon fransk politiker och en representant från UNESCO.

Sedan kom representanter från KDV:s organisationer runt om i världen. KDV:s president, Márcia från Brasilien, inledde.

Representanter från Europa (Cypern och Ryssland), Mellanöstern (Palestina och Libanon), Asien (Vietnam) och Afrika (Angola) talade därefter i tur och ordning.

Dessutom var det ett långt anförande av förra presidenten, Sylvie Jan. Därefter utdelades diplom till förtjänstfulla kvinnor.

Det var bra att vi satt vid småbord och kunde prata med varandra. Vi hade det riktigt trevligt med Gúdrun och Maria från Island, Jaroslava från Tjeckien, Brigitte från Tyskland och några till som kom och gick. Och både munsbitar och vin fanns i rikliga mängder.

Nästa förmiddag samlades de europeiska organisationerna till ett eget möte (Vietnam och några från Mellanöstern dök också upp). KDV:s president Márcia Campos öppnade mötet. Många kunde inte franska och andra kunde inte engelska, men det löste sig smidigt genom att några tolkade.

Tyvärr hade mötet utlysts sent och många hade redan bokat biljetter hem. Vi saknade alltså några, men trots allt var det många gamla bekanta närvarande. Alevtina från Ryssland, Barbara och Terry från England, Linda från Libanon och Emilie från Jordanien var där, Pham Hoai Giang från Vietnam och många andra.

Olga Daric från Jugoslavien pläderade intensivt för att KDV ska stödja en f.d. domare, Milena Arezina, som aktivt lär ha motarbetat privatiseringarna och korruptionen i Serbien och vägrat att stödja valet av Kostunica till president. Valet gick inte riktigt till, menade hon. Hon har därför, enligt Olga, förlorat jobbet som domare och får inte längre arbeta som jurist.

Hon har dessutom blivit nedslagen och brutalt misshandlad. Idag har hon inga inkomster och svårt att klara sin försörjning. (Det enda vi kan göra, är väl att skicka en protest till Jugoslaviens ambassad i Stockholm).

Regina från Portugal föreslog att de europeiska systerorganisationerna skall välja vissa områden, ett par varje år, och samarbeta genom samordnade aktioner för att belysa problem som kvinnors arbete, aborter, sexualitet och andra former för diskriminering.

Barbara från England berättade att medan Storbritannien 2006 kommer att öka militärutgifterna med 5,1 miljarder pund, så blir löneökningarna bara två procent. Tiden för att få legal abort minskas drastiskt, osv.

Men positivt är att flera fackföreningar har kollektivanslutit sig till NAW (National Association of Women). Hon lovade också att NAW ska göra en webbsida för KDV som kan fungera som ett diskussionsforum för oss alla.

Exekutivbyrån, d.v.s. KDV:s styrelse, kommer att mötas i Beirut i mars. Nordens representant i styrelsen är Island.

Alevtina från Ryssland berättade att deras kvinnoförbund har utgett en bok om KDV:s historia.

Tyvärr finns den bara på ryska, men vi vädjade om att boken skulle översättas till engelska.

Fatima, som är en av Portugals EU-parlamentariker, berättade om jämställdhetsarbetet där. Det går trögt, eftersom den europeiska högern har blivit starkare. Men de kämpar på, mot kvinnors fattigdom, mot trafficking och för *Road Map for Equality* (en karta för jämställdhet). Fatima nämnde Eva-Britt Svensson, som är vice ordförande i den grupp som jobbar med kvinnofrågor. Men arbetet är tungt, och i EU finns ingen framförhållning.

Skevi från Cypern föreslog dels att vi borde ordna en karavan till Bryssel – komma från alla länder och sammanstråla där.

Men det viktigaste var att Cypern vill stå som värdar för nästa kongress. Alla närvarande stödde detta förslag. Våra fattiga organisationer har inte råd att resa till Venezuela, där de latinamerikanska länderna vill ha kongressen.

Men jag misstänker att Márcia, som vill ha kongressen i Venezuela, får sin vilja igenom. Hon är en mycket bestämt kvinna.

I alla fall inbjöd lanthe och jag de europeiska kvinnorna till ett möte i Lund den 21-22 maj.

Även svenska deltagare är välkomna!

**)KDV heter på engelska Women's International Democratic Federation (WIDF)*

***) Se Svenska kvinnors Vänsterförbund: En femtioårsberättelse, av Andrea Andréen (1964). Andrea var SKV:s ordförande 1946-64, och i många år medlem av KDV:s ledning.*

Svenska Kvinnors Vänsterförbund

Hyr en vecka i Gesunda nära Siljan i Dalarna

För semester och
mindre konferenser

Fyra fasta bäddar plus två extra,
samt Lillstuga med två bäddar.
Storstuga med öppen spis, kök,
lättskött med kyl och frys, dusch,
toalett, varmt och kallt vatten.
Medtag sänglinne och

Pris: 2.500 kr/vecka för icke
medlemmar i SKV.

Pris: 1.500 kr/vecka för
medlemmar i SKV.

Vid bokning:
08-777 60 25, 070-728 37 88,
08- 649 30 18

Svenska Kvinnors
Vänsterförbund, SKV

Tegelviksgatan 40,
116 41 Stockholm,
tel.08-640 92 05

Kontakta SKV!

info@svenskakvinnor.nu

Tegelviksgatan 40
116 41 STOCKHOLM
tel. 08-640 92 05
skvstockholm@telia.com

Linnégatan 21 B
413 04 GÖTEBORG
031-14 40 28
skvgoteborg@telia.com

Erni Friholt (ordf.)
Stocken 2127
440 80 ELLÖS
0304-51215
ernifriholt@tele2.se

Helena Svantesson
Skolrådsvägen 21
224 67 LUND
046-12 33 87

Gunnil Bengtsson
Övre Brogatan 43 A
293 36 OLOFSTRÖM
054-42 814
[gunnil.bengtsson@
edu.olofstrom.se](mailto:gunnil.bengtsson@edu.olofstrom.se)

Sonia Karlsson
Tararp
ASARUM
0454-329 160

Aase Bang
Herrgårdsgatan 12
652 24 KARLSTAD
054-18 99 61
aase.bang@telia.com

Katarina Sandström
Klaverstråket 32
903 53 UMEÅ

Mari-Anne Kristiansen
Strandvägen 5
941 53 PITEÅ
0911-688 51

Karna Lindén
Mejramsvägen 103
702 18 ÖREBRO
019-33 24 05

Siv Larsson
Vallmotorp
Ackelbro
641 99 Katrineholm
0150-270 48

Betty Naomi Goldstein Friedan,

född 4 februari 1921 i Peoria,
Illinois, USA, död 4 februari 2006 i
Washington D.C., USA, var en ame-
rikansk feminist, debattör, aktivist
och författare. Störst uppmärksam-
het har hennes bok *The Feminine
Mystique*, 1963 (på svenska: Den
feminina mystiken) fått, i vilken hon
talar om "problemet utan namn",
hemmafrusjukan.

Friedan analyserade de sociala
och ekonomiska mekanismerna som
påtvungade kvinnorna rollen som
enbart hemmafru och mor. Dessa
mekanismer var särskilt starka under
tiden efter andra världskriget när

soldaterna hade återvänt hem och
återtog de platser och roller i
samhället som hade intagits av
kvinnor under männens frånvaro.

Friedan protesterade mot detta
rolltvång som hon upplevde kvä-
vande och hennes bok hade en
enorm betydelse för den moderna
kvinnorörelsens uppsving i Amerika
och många andra länder, bland annat
Sverige.

Ett av de slående exemplen i
hennes analys var beskrivningen av
hur städmedelsproducenterna fram-
gångsrikt försökte skapa en bild av
hemmets städning som en expert-
uppgift för hemmafruarna.

Ett ökat antal städprodukter
skulle skapa ett behov av special-
rengöringsmedel för varje vrå i
hemmet och det skulle vara hemma-
fruarnas uppgift att känna till dem
och använda dem rätt.

Detta skulle i sin tur medverka
till att ge hemmafruarna en upple-
velse av att vara experter på sin
uppgift och av att vara behövda i
hemmet.

Friedan var med och grundade
National Organization for Women
och var dess första ordförande
1966-1970.

Hon avled i sitt hem i Washington
på sin 85-årsdag.

Svenska Kvinnors Vänsterförbund

Tegelviksgatan 40, 116 41 Stockholm
tel. 08-640 92 05
e-post: skvstockholm@telia.com

Linnégatan 21 B, 413 04 Göteborg
(månd-fre 13-15) tel. 031-14 40 28
e-post: skvgoteborg@telia.com

Postgiro: 50 50 95-0
e-post: info@svenskakvinnor.nu
Hemsida: www.svenskakvinnor.nu

*SKV är partipolitiskt obundet och verkar för ett demokratiskt samhälle
med en ekonomi som inte bygger på profit utan på människors behov,
ett samhälle fritt från alla former av förtryck*

Förbundets målsättning är:

att verka för jämställdhet mellan kvinnor och män
och för ett rättvist samhälle där alla har ett menings-
fullt arbete

att verka för ett samhälle där alla barn är trygga
och har lika värde, oavsett föräldrarnas ekonomis-
ka situation, etniska tillhörighet eller nationalitet

att verka för fred, allt framtidsarbets grundval

att verka för skydd av vår egen och framtida
generationers samhälle

att verka för solidaritet mellan folken, särskilt
solidaritet med kvinnor, som i regel är hårdast
drabbade av förtryck och exploatering

att bekämpa all kommersiell exploatering av
såväl vuxna som barn

SKV har i korthet följande historia:

År 1914 bildades Föreningen Frisinnade Kvinnor
under parollen "Mot krigspsykos, för demokrati och
kvinnans likställighet".

År 1932 utvidgades förbundet så att samar-
bete blev möjligt med alla kvinnor som önskade
en samhällsutveckling i vänsterriktning. Då fick
förbundet sitt nuvarande namn.

År 1946 anslöt sig Svenska Kvinnors
Vänsterförbund till Kvinnornas Demokratiska
Världsförbund, KDV (Women's International
Democratic Federation). KDV har konsultativ
status hos FN:s ekonomiska och sociala råd hos
Unesco. Denna status innebär rätt att yttra sig
vid sammanträden och framlägga egna förslag.

Välkommen som medlem i SKV!

☐ Ja, jag vill gärna bli medlem i SKV
PG: 50 50 95-0

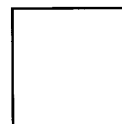
☐ Ja, jag vill gärna prenumerera på Vi Mänskor
Pren: 4 nr/år 150 kronor. PG: 90 24-1

☐ Stöd/gåvoprenumeration – frivilligt bidrag

Namn:

Adress:

Postadress:

SKV
Linnégatan 21 B
413 04 Göteborg

Posttidning B

Returadress:

SKV

Linnégatan 21 B

413 04 GÖTEBORG

BEGRÄNSAD

EFTERSÄNDNING

Vid defenitiv eftersändning

återsänds försändelsen med

nya adressen på baksidan